

Bach und Kollegen

Concerten voor traverso,
chalumeau, twee violen

Graupner
Fasch
Bach

Zaterdag 16 maart - 20 uur - Martinuskerk - Kerkplein 1 - 7231 AE Warnsveld

Zondag 17 maart - 16 uur - Evangelische Altreformierte kirche
Georgsdorfer Strasse 3 - 49828 - Neuenhaus-Veldhausen

Vrijwillige bijdrage
na het concert

Programma

Christoph Graupner (1683-1760): Overture

Overture, Air, Air, Air, Menuet

§

Christoph Graupner: concert voor twee violen

Largo, Allegro, Soave, Vivace

§

Johann Sebastian Bach (1685-1750): Suite nr. 2

Overture, Rondeaux, Sarabande, Bourrée I + II, Polonaise, Menuet, Battinerie

§

Johann Friedrich Fasch (1688-1758): Fantasie

Lamento, Andante, Largo, Un poco allegro

Toelichting

We spelen vandaag stukken van componisten die dicht bij elkaar hebben gewerkt. Alle drie hebben ze ook gesolliciteerd naar de functie van Kantor aan de Thomaskirche in Leipzig. Christoph Graupner genoot de voorkeur boven Johann Sebastian Bach, maar mocht van zijn baas -landgraaf Ernst Lodewijk- niet uit Darmstadt vertrekken. Johann Friedrich Fasch trok zich terug. Zo werd het dus Bach. De drie vertegenwoordigen het beste van wat de Duitse barokmuziek te bieden heeft: veel levendigheid, prachtige melodieën en een open oor voor wat uit Frankrijk en Italië kwam.

In het eerste en het laatste stuk heeft de chalumeau een belangrijke rol. Dit instrument, met één riet (zoals de klarinet) en zijn intiem, zoetklinkend geluid, hoor je maar zelden. Ten onrechte. De chalumeau was in de barok bij menigeen zeer geliefd en een componist als Graupner schreef veel muziek voor chalumeau. Het is een wonderlijk klein instrument en je verwacht daarom een hoge toon, maar hij klinkt juist laag en sonoor.

Graupner was een zeer productieve componist (hij schreef bijv. 1418 cantates!). Zijn muziek is direct aansprekend, doorvoeld, origineel en heeft een grote retorische kracht. Zijn Ouverture begint (inderdaad) met een Frans georiënteerde Ouverture, waarna een fugatisch Vivace volgt, waarin de partijen van hoog naar laag elkaar opvolgen. Dan komt voor het eerst de chalumeau aan het woord, ook solistisch, in een lieflijk Air. Luister goed, want een chalumeau klinkt maar zacht; het orkest moet zich inhouden. De volgende Air is juist heel vrolijk en stoer. Er komt er nog een, met pizzicato voor de strijkers. We besluiten met een opgewekt Menuet.

Van dezelfde Graupner laten we vervolgens een concert voor twee violen horen. In het eerste deel staat het orkest geheel ten dienste van de twee solisten, die met elkaar in een intense discussie zijn verwickeld. In het Vivace krijgt het orkest meer te doen. De twee solisten spelen met de violen mee, maar kunnen in een aantal passages, waar het orkest zich op de vlakte houdt, laten horen wat ze in huis hebben. Het is uitgesproken virtuoze muziek.

Johann Sebastiaan Bach zal niet veel introductie vergen. Hij is onbetwist een van de grootste componisten in de muziekgeschiedenis en heeft een schare aan andere componisten geïnspireerd. Voor degenen die Bach vooral zien als kerkmusicus: hij besteedde heel wat jaren meer tijd aan de vele concerten in het plaatselijke koffiehuis Café Zimmermann, dan aan de cantates in de Thomaskirche. In dat koffiehuis werden ook de suites gespeeld.

De suite nr. 2 (BWV 1067) is waarschijnlijk een aangepaste, getransponeerde, uitgebreide en uitgewerkte variant van een eerder geschreven vioolconcert. Bach schreef de versie voor fluit in Leipzig voor het plaatselijke Collegium Musicum,

wellicht omdat de traverso in die tijd heel populair was en wellicht ook omdat hij over een zeer goede traversospeler beschikte, want de fluitpartij is zeker niet gemakkelijk. Zo houdt Bach nauwelijks rekening met de wens van de fluitist om zo nu en dan te ademen.

Na een Franse ouverture volgt een onstuimig allegro een elegant Rondeau, een droevige Sarabande, een vlotte Bourrée, een stoere Polonaise, een lieflijk Menuet, om uit te komen bij de Badinerie, met trapezewerk voor de solist.

Fasch was een leerling van Graupner en componeerde, hoewel hij niet veel jonger was, al meer in de nieuwe stijl, vooruitlopend op de klassieke tijd, minder fugatisch en meer melodisch. Ook hij was buitengewoon productief, met zeven jaargangen van kerkcantates en 70 ouvertures. Hij werkte als violist een tijdje in Leipzig en stichtte daar in 1718 het Collegium Musicum, waar Bach later de leiding van kreeg. Bach waardeerde Fasch zeer en voerde met zijn Collegium orkeststukken van hem uit. De Fantasie is inderdaad - het woord zegt het - weinig voorspelbaar. Begonnen wordt met een Lamento, waarin de twee hobopartijen de melodie krijgen. Dan volgt een Andante met twee fluiten, waarna de chalumeau in het Largo en (un poco) Allegro nog eens mag laten horen wat voor bijzondere klank dit instrument bezit.

Peter Hutten bespeelt de chalumeau, Erik Hense en Peter Schrier spelen de viool solopartijen en Martin Knotters is de fluitsolist. Het is fantastisch dat we deze stukken kunnen spelen met de vaste leden van ons orkest.

Cees van Woerkum

Het Zutphens Barok Ensemble

De volgende spelers werken aan dit concert mee:

Viool: Elin Eriksson (leiding), Thijs Beekman, Erik Hense, Els Kluin, Liesbeth Kuhlmaijer, Peter Schrier, Ien Slijkhuis, Jeroen Tonnaer, Suzanne Wever.

Altviool: Jaap Both, Margriet Greydanus, Josée Pegt.

Viola da gamba: Vicky Tse.

Cello: Jolly Berfelo, Sanne van der Velden.

Violone: Leen Willemsteijn.

Traverso: Martin Knotters, Cees van Woerkum.

Chalumeau: Peter Hutten.

Hobo: Rudi Grevink.

Fagot: Heleen de Wilde.

Klavécimbel: David Jorritsma.

Theorbe: Aart van Overmeir.

Het Zutphens Barok Ensemble legt zich toe op een historische speelstijl. Het ensemble speelt muziek die is geschreven in de periode tussen 1600 en 1800. De spelers gebruiken kopieën van barokinstrumenten of moderne instrumenten die aangepast zijn en spelen in een historische (lage) stemming. De blaasinstrumenten hebben slechts enkele kleppen en de strijkers spelen met een barokstok op darmsnaren. De leden zijn gevorderde amateurs, enkelen hebben een professionele achtergrond. Het ensemble staat onder leiding van barokvioliniste Elin Eriksson en repeteert elke dinsdagavond in Zutphen.

Dit concert is mede mogelijk gemaakt door onze gulle gevers en sponsors. Met dank aan Bloemsierkunst Markerink in Zutphen.

Onze sponsors zijn:

Verb∞m mediations

De Informatiemaatschappij

PharmProspect
Advancing your Science & Business

We heffen geen vastgestelde toegangsprijs. Om de kosten te dekken is er na afloop van het concert een collecte bij de uitgang voor een vrijwillige bijdrage. Een bijdrage van gemiddeld €10,- per bezoeker zou ons enorm helpen om onze concerten te blijven realiseren. U kunt zich bij de uitgang ook opgeven om gulle gever te worden.

Het **Zutphens Barok Ensemble** speelt regelmatig concerten op verschillende locaties. Kijk op onze website: www.zutphensbarokensemble.nl.